

N° 31.

Seſtdeenâ, 4. (16.) Auguſt

1873.

Maſſa par gaddu: Maſſas weefſ 1 rubl., paſted nauda 60 tap.

Maſſa d i t a j s.

Ceſchſemmes ſinnas. No Rihgas: krohna nobohſchanu eedallſchano, — nomirris behrns airoſts. No Igaunu ſemmes: ſtohlaſ behrnu ſwehtli. No Wehterburgas: jaunos ſemtohpju beedribas, — muhlonas par ſimneeku tobpejahn. No Maſſawas: paſtoſtwa jabektu ſtrahneekem pee eewainoſchanas: No Kurilas: maſſibas ſtundas par behrnu audſinaſchanu. No Dbeſſas: ſtrahneeku bumpis. No Samaras: leels ugguns grehls, — naudas ſagſchano, — weefula darb. No Kaukaſas: ſilleenu degſchano.

Ahrſemmes ſinnas. No Berlins: nedrohſchiba us eelahm. No Wihnes: Schahla uſturreſchanoſ Wihne, — nauda preeſch iſſahdiſchanas ſwehtkem. No Peſtes: bailes no lohleera jehgas aſſmabbina jectumneekus. No Branzijas: printſcha Napoleona raiſis. No Rohmas: pabweſta ſarunna ar preeſterem. No Spanijas: tahriiba ſahſ raſees. No Turzijas: Turku ploſſiſchanoſ Boſnija.

Jaunatahs ſinnas. Beſtaidroſchano. Montenegro. Jauna karroga eefwehtſchano. Teitnoſchano. Sauls ſahſt is luggas noſauſſchanoſ. Teitmas jeb paſatlas. Peelitumâ. Retaiſna manta rohâ iſtuhſt. Graudi un ſeedi.

Ceſchſemmes ſinnas.

No Rihgas. Muſſu gubernators barons Wrangells, tai 27. Juli aisbrauzis us Wehterburgu.

— Ta Rihgâ eezelta kommiſſija, kaſ krohna nobohſchanas pehz nekultamas mantas lai eedalla, irr iſrehtinajuſe, ta wiſſâ Rihgâ atronamas nekultamas mantas wehrtiba eſſoht 29,069,166 rubl., un ja kairu pilſſehtas daktu, Ceſch- un Ahr-Rihgu, ſee wiſchki nemm, tad ſchahdi ſlaitli uſſihmejami: Us Ceſch-Rihgu nahſ 15,828,987 rubl., us Wehterburgas Ahr-Rihgu 5,166,036 rubl., us Maſſawas Ahr-Rihgu 5,254,391 rubl. un us Selgawas Ahr-Rihgu tiktai 2,809,752 rubl.

No Rihgas. Tai 29. Juli ap puſſdeenas laiku atradda Lohrnakalna meſchâ, lahgera platiſcha tuwumâ jaunpeedſimmuſchu behrninn, puisenu, auſdellu luppataſ eetihtu un nomirruſchu.

No Igaunu ſemmes. Râ zitteem gadbeem, ta arri ſcho gadd' tur ſwehtija ſtohlu ſwehtlus,

kaſ treſchâ Waſſaras ſwehttu deenâ notiklahs. No tern 1500 behrneem, kaſ Waimaras draudſes pagasta un draudſes-ſtohlaſ apmekle, bija us ſwehtkem ſanahluſchi kahbi 1300 behrnu. Swehtki ſahſtahs ar Deewa kalpoſchano un pehz winnas beigſchanas noſehdinaja behrnus pee galba, tur winni puſſdeenas maltiti (launagu) noturreja. Kad mee-laſts bija beidſees, tad pagasta ſtohlotajs W. S. turreja runnu par behrnu audſinaſchanu, un pehz beigtas runnas ſahſtahs behrnu iſluſteſchanoſ un ſpehles. Kahds ſtohlotajs ar ſaweem behrneem iſrihloja ſalbatu munſtereſchano; zitti behrni uſſahſa dſeefmu karru. Tee jo weillakee behrni dabbuja grahmataſ par gohda dahwanahm. Swehtki tiktai beigti ar tautas dſeefmu. Sanahluſcheem weefem ſchee ſwehtki lohli patikka.

No Wehterburgas. Tai ſemtohpiba Kreewijâ wairat uſplauktu, eſſoht weetahm zehluſchi beedribas, kaſ ar ſemtohpibas pahrlabhoſchano nodarboſchotees. Kreewu awiſe „Wirſchâ“ taggad atrohnam jo plaſchataſ ſinnas par diwi tahdahm beedribahm, weena eelſch Rijekas, ohtra eelſch Drelas gubernas. Par ſcho ohtru beedribu runnajoht jaſakka, ta ta ſawus beedribas likkumus domehau miniſterijai preeſch pahrraudſiſchanas eefneeguſe. Schi beedriba nobohmajuſe ſawu darba lauku plaſchu jo plaſchu iſſteept, zit ſpehdama daſchadas gahdaſchanas un buhſchanas ſawâ darbu aplohâ uſnaemdama. Winna grihb netikka ſemtohpibu weiſinahſ, ſemneekem un grunts-ihpaſchneekem labbu ſehſtu, derrigu lohpu walſti, kreetnas ſemtohpju maſchineſ un rihtus u. t. j. pr. eegahbadama; bet winna arri us tam

raudsiites, ta sawstarpiga lohpu apdrohshinashana teel cetaifita, krashchanas lahde dibbinata, dsehrshanas (schuhposchanas) kaite apspeesta un mahnu tizjiba isnihzinata. Bes tam wiina arri nodohmajuse islaist semkohpibas awist. Zil teizama arri schahda usfablshana un zil waijadfigas schahdas beedribas, tomehr newarram leegt, ta augsham peeminnetta beedriba gan buhs pa dauds darbus us reisu usnehmuse.

No Peterburgas. Ka Kreemu Pehterburgas awises sinno, tad wairaf gubernas (Smolenskas, Maslawas, Wladimiras, Iweras, Kasanas u. t. j. pr.) muhneses jeb nonnes sahkuschas mahzitees flimmneeku apkohpshanu un to wiinaas ar tahdu nodohmu darroht, lai wiinaas karra laita warretu eewainotohs karra wihrus apkohpt. Bes tam wehl trihs muhneni koshsteras zehlusshahs beedribas, kas muhneses mahzoht us flimneeku apkohpshanu un ja karsch zeltahs, tahs preelsh eewainoto apkohpshanas isfuhtitu. Smolenskas gubernas Beelstas draudse lahdas 30 jaw ar flimneeku apkohpshanu nopublejahs.

No Maslawas. Ka Maslawas awises sinno, tad wairaf gubernatori eelshfigu leetu ministerijai rakstijuschi, ta wiinau aprinku sapulzes par strahoneeku palihdshshanu farrunajushchees, kas pee fabrikeem strahdadami stipri tikluschi eewainoti, jeb pawiffam gaudeni palitkuschi. No tam nu flaidri redsams, ta dauds weetas aprinku sapulzes atsinnushas, zil swarriga irr schahda strahdneeku palihdshshana. Wiinau dohmas schinni leeta irr tahdas: 1, fabrika kungeem buhtu no sawa ihpashuma naudas wehrtiba lahda prozentes daska jamaksa preelsh ihpashu kapitala sakrahshanas, un 2, is schi kapitala buhtu diwejada palihdshiba sneedsama: palihdshibas nauda us weenu reisu preelsh tahdeem, kas stipri eewainoti tomehr warr tikt isdseedeti un tad spehj aikal strahdaht; un palihdshibas nauda us wiffu muhshu preelsh tahdeem, kas zaur eewainoshanu gaudeni tikluschi wairs nespehj strahdaht. Palihdshibas nauda us weenu reisu buhshoht 100 rubtu un palihdshibas nauda us wiffu dshiwes laiku no 24 lihds 60 rubteem pa gabda.

No Kurstkas. No schi gabda 2. Juli sahloht irr cetaifitas mahzibas stundas behrnu audshinashanas jeb padagogijas sinnaschanas preelsh tauras shohlotajeem. Us scho mahzishanahs tikka no gubernas waldischanas usajinati pa trihs shohlotajeem no katras kreises. Taggad jaw wairaf ta fimis shohlotaju pee schihm mahzibas stundahm peestahjuschees mahzitees, tas nu flaidri apleezina, ta tureenahs shohlotaji pehz mahzibahm dsennahs un la tahdas eerittes tohti derrigas. Gubernas no sawas puffes preelsh schihis eerittes dohdohht 1500 rubtus.

No Odeffas. Odeffas awises sinno no lahda noscheshojama notiffuma Leel-Takmakas pilshshina. Lee no wiffahm puffehm tur fanahluschi strahdneeki,

kas jaw ilgu laiku us darba gaidijuschi, bija nodohmajuschi leelu deenas algu praffiht, tik lihds ta kweeshu ptaushanas laiks sahshchotees, un tapehz ar semneekem libgdami praffija 3 lihds 5 rubtus par deenu. Semneeki, tahdu leelu algu negribbedami malfahst, tiklai puffi shohlija un pehz ilgas derreshanas un lauleschanahs beishoht ar lahdeem strahdneekem salihga, kas par 1 rubl. 75 kop. un 2 rubl. par deenu apshohlijahs strahdaht. Bet zitti strahdneeki nebija ar schahdu nolihgumu ar meeru, dohmadami, ta zaur to arri wiinau deenas alga tikshoht pamafinata un tapehz sahka tohs lammaht, kas par minnetu deenas algu bija darbu faderrejuschu. Nr lammafshanu nepeetikka, pluhshshanahs sahshahs un ar breesmigu kauschanahs beidsahs. Geshahkumä zits zittam ar speeki jeb shibbu fitta, wehlat kehrahs pee iskapteh, ta ta dauds dumpineeku leelas bruhzes dabbuja un peezi pee tam sawu dshiwibu effoht islahduschu. Geshahkumä polizija nepafpehja dumpineeku apmeerinahst, tiklai ar laiku tas notikka, kad tee leelakee dumpja zehleji jaw bija fakerti. Pee schahdas dumpju zeshshanas arr dauds palihds ta buhshana, ta fwehtdeenahs tur schenki jeb wihtnuschu teel wakkä turreti, jo laudis sadshruschees un apreibuschi dauds ahtraki kidojahs un dumpjojahs.

No Samaras. Tur leels ugguns grehts bijis. Weena zeema, ar wahrdu Wezz Gabkina, nodeggushas 113 semneeku mahjas; shahde sneedsotees lihds 32,000 rubteem. Ugguns grehtä arri feshchi zilweki sawu dshiwibu saudejuschi.

— Samaras pilshsheta pascha arri leela shahde notiffuse: pilshshetas kaffe istruhshoht wairaf neta 14,000 rubli. Par wainigu turroht kaffeeri.

— Tai 26. Juni lahdu stundu preelsh pufshdeenas eeraudshija Jaun-Kostitschu zeema leelu mahloni, kas arweenu wairaf tuwojahs. Laudis dohmaja, ta tee effoht leetus-mahloni un arri sahka smalks leetutinsch liht; bet drihs pehz tam fagehlahs leela wehtra, lahdu pat tee wezzakee laudis wehl nebija peedshwojuschi. Apkahrt greshdamahs wehtra jeb weefuls fagrahba zeema widdu un wiffu aishrahwa, kas tam zetta bija. Rahdahm 19 mahjahm tikka nopleshsti wiinau dehtu jumti ar tahdu johni un spehku, ta daschidehti lihds peezahm werstehm tahlu tappa aishranti. Shahde effoht leela.

No Kaukasas. Tureenahs apgabballa steppes (filleeni) dauds plashkali, neta zitteem gaddeem, taggad deggoht. Sieppes daudshahst isfkattotees ta weena ugguns-juhra un ugguns breshcheem pa weshalahm deenahm no weetahs deggoht.

Ahrsemmes sinnos.

No Berlines. Lahda Berlines awise sinno, ta ar drohshibu Berlines eelas ishti ne-effoht ta, ta peenahstohs. Nesenn lahds kungs no Berlines rikka us Londohni aishfuhtihis, lai eepashtohs ar tureenahs pasta buhshanu; bet buhtu jawehlahs, ta wiansch arri eepashtohs ar tureenahs polizijas buh-

ſchanu. Preeſch labdam deenahm atkal Berlinē ne ittin wehlu diwi laupitaju usbrufſchanas notiffahs. Rahda jauna gaspoſcha fatiffahs diwi lungus; weens turreja papihri eetihtas firſchu obgas un tahs ehda, ohtram bija nehſdoge rohlā. Tik lihds wiini dahmas turumā bija nahfufchi, wiini ar nehſdogu aiſklahja dahmas gihmi, tā fa ta apreibuſe us ſemmes nokritta. Par laimu nahja zilweki, kas ſcho no laupitaju rohlahm iſgiahba. Nehſdogā bijis floroforms, kas zilweſu apreibuſchu padarra. Ohtra usbrufſchana bija labdam kaufmannam, kad tas patlabban gribbeja ſawas namma durwis atflehgt; laupitaji bija no paſſatas peeteekufchees un wiinam par galwu fittuſchi.

No Wiines. Perſijas Schahs, tā rahdahs, Wiineneekem maſ pa prahtam, laikam gan tadeht, fa wiinſch padaudſ mahjās paleef un ſchee wiinu deesgan nedabbuhn redseht. Wiineneeki it tā atreeddamees nu daſchadus ſtahtinaus par Schahku iſpauduſchi, no kurreem ſinnams tiſſai wiſſu maſata daſſina irr taiſniba, lai gan ſchee ſtahtina awiſes eelikti. Tā nu laſſam, fa Schahs Kalfenburgas pilli, fur wiinam mahjas weeta eerahdita, nelahr-tigi dſihwojohht un pillij daudſ ſtahdes darroht. Tad arri wiinſch effohht Auſtrijas Keisereeni aiſtizzis, nepceklahjigi prett tahs iſturredamees, tā fa wiina ar ſcho wairs negribbohht fatiktees. Tāpatt prett Keiseru wiinſch neſinnajis peenahkami iſturretees, bet Keisars to ne-effohht par taunu nehmis. Tad atkal zitta kahda awiſe rakſta, fa Schahkam effohht naudas peetruhjis un wiinſch ſawus uſtizzamohs pawaddomus effohht iſfuhlijis us naudas tappinaſchanu, un wehl daudſ zittas tahdas leetas, kas gan deesgan johzigas, bet tiſſai retti pateefigas. Sinnams Perſeeſcheem irr zittadi dſihwes eeraddumi un tiſſumi, tapehž Eiropeeſcheem par teem waj nu to brihnetees jeb waj to paſmeetes.

Wehl no Wiines. Labbi iſweeſojees Perſijas Schahs tai 27. Juli Wiines pilſehtu aſſtahjis un pee Sultana us Konſtantinopeli aiſbrauzis; Auſtrijas Keisars Kalfenburgā labdeenas atdewis, wiinu pawaddija lihds bahnuſim. — Tai 21. Juli Wiines pilſehtas walbiba par to pahſpreeda, žil nau-das buhtu preeſch ſwehtſeem, leetu iſrahditajeem par gohdu jaatlauj. Preeſchlikkums bija us 60,000 gulſcheem. Pehž ilgatas ſpreeſchanas noſpreeda, fa 20,000 gulſchu preeſch tam atwehlami. Rā dſid, tad Auſtrijas Keisars brankſchoht us Gaſteini Bahžu Keisaru apmeleht, bet ſchi brauſchana gan tad tik notiffees, kad leetu iſrahdiſchanā buhs iſdallitas gohda maſſas.

No Peſtes. Tai 26. Juli Ungaru teeſu awiſe wiſteefas lungs Roſma iſlaidis pawehles rakſtu, par kurre wiſſā Peſtas pilſehta brihnahs. Schinni rakſta iſfajihis, fa daſchas teeſas peepraſſiufchas un zittas arri tā darrijuſchas, prohti: tohs zeetumā eeliktahs nobſeedsneekus iſ zeetuma iſlaiſt, lai koh-

leera ſehrga tur peemeſdamahs newarretu tahſati iſ-plattitees. Zitta kahda awiſe, ſcho kuhſchanu ee-wehrodama, rakſta: Wehs ſcho leetu eewehrodami ſahkom apklauſchantees un dabbujam ſinnaht, fa teeſcham jaw trihs teeſas ſawus zeetuma nammus atdarrijuſchas un iſ teem noſeedsneekus iſlaiduſchas, lai gan ſtarp zeetumneekem bija leeli laundarri, un to tiſſai tamdeht darrijuſchas, fa zeetuma nammōs warretu kohleera ſehrga eemeſtees. Schahda zeetum-neeku iſlaiſchana ſehrgas dehl atgahdina mums ſenn pagahjuſchus laikus, fur kahdas ſehrgas deht mehdsā noſeedsneekus un grehzi-neekus iſ zeetumeem iſlaiſt; bet kad wehl muhju laiſōs tahdas leetas laudim par nedrohſchibu un liſtumeem par ſpihti noteek, tad naw jabrihnahs, fa wiſſi taiſnibu kohpdami un prahtigi zilweki par tam ſaſſaituſchees, ihpaſchi kad wehl apdohma, fa kohleera ſehrga zeetumōs wehl naw parahdijufehs. Tanni paſchā augſcham minnetā teeſu awiſe bija rakſtihts: Kamehr kohleera ſehrga pa muhju ſemmi plohfahs, wiina wehl gandrihſ naw zeetuma nammus aiſſneegufe. Žil lihds ſchim ſinn, tad pa wiſſeem zeetuma nammeem tiſſai peezi mirruſchi.

No Parihſes. Prinziſ Napoleons aiſlaidis pee Maſ Mahona, tā republikas preeſchneeku, rakſtu. Schinni rakſtā prinziſ Napoleons iſſtahta, fa peenabtoetes wiinu generaku kahrtā eezelt. Wiinſch Franzijas pawalſtneeks, un tapehž taggadeja walbiba arri aiſleegufe wiinu guhſtiht, wiinſch peederroht pee armijas, effohht no Keisara Napoleona III par diwiſijas generali eezelts un jaw 15 gaddus genera-rata kahrtā ſabijis. Wiinſch pee Maſ Mahona pa-ſcha effohht karra deeneſtā bijis un karra pulku wad-dijis. Weidsama karra deeneſta pawehle, to wiinſch 1870. gaddā eekſch Schalonas dabbujis, effohht no Maſ Mahona paraſſtita. Iſhi ſalkohht wiſs tas peerahtoht, fa wiinam tahdas paſchas teeſibas, fa jeb kurrem zittam labdam wiſſneekam jeb generalim, tapehž wiinſch luhdſohht, lai Maſ Mahons wiinu eezeltohht wiina nopelnitā kahrtā. Appaſch ſſchi ſawa rakſta prinziſ Napoleons palizzis to paraſtu, „diwiſijas generalis Napoleons.“ Rā taggad dab-buhn ſinnaht, tad miniſterija noſpreduſe, prinzi Na-poleonu par generali neatſiht.

— Kahdā Franzuſchu laika rakſtā atrohdam lohti prahtigu un gudru pahſpreedumu par taggadeju tiz-zibas mohſchanohs Franzijā. Tizziba, ſalka minneta pahſpreeduma ſaraſſtitajis, taggad pee Franzuſcheem ar tahdu ſpehku mohbuſehs, tā nekad ſchinni gaddu ſinteni, bet ſchi mohſchanahs irr pawiffam ſawada un wiinas dſihſchanahs tahda, kas padaudſ aiſ-ker politikas leetas. Sinnams neweens prahtigs zilweks neleegs, fa iſhta tizziba neſpehtu tautas, tauſchu lablahſchanohs pawezinaht un ihpaſchi ſchinnis laiſōs ta jo wajadſiga. Tizzibas mohſcha-nahs wiſſu ſpehzigaka parahdahs pee pahrauditahm tautahm behdu laiſōs, kad tahs no ſawas ſennakas ſlawas un warras to ſaudejuſchas, un tahs arri

pee atsihšchanas kluhst, ka břihwiba tadeht sahfa daschreis fchlohbitees, ka winnai ihsta tizziba wairs nebija par pamattu. Bet tahda tizzibas mohšchanahs, kahda taggad Franzija parahdijusehs, dsennahs padauds pehz abrigahm leetahm, un kad winna us scho sahfto zellu tahfal staigatu un tahdā paschā garrā jo prohjam strahdatu, tad lehti warretu notiftees, ka Franzuschi isrihlotu jaunu krusta karru, lai pahwests atdabbutu sawu laizigu waldbibu, ka Franzuschi paliktu ihsti pahwesta kalpi u. t. j. pr.

No Rohmas. Schinnis deenās Rohmas preesteri daudsreis pahwestu apraudsijuschi un winsch schohs nehmees pahraht, tapehz ka tee sahloht zittā apgehrbā staigahst, bet nē garrigneeku apgehrbā, kahds winneem tatschu peenahlahs. Preesteri gan raudsijahs attaisnotees, fazzidami, ka tas winneem par leelatu drohšchibu effoht, bet pahwests no tam nelo negribbeja sinnahst. „Es gribbu,“ tā winsch teiza, „ka preesteri fawai kahrtai par apsihmeschannu peenahlamo apgehrbu walka. Neweens us tam nedohma, winnus kaut kā kibbeleht un waldbibai arri tas prahts un spehls, winnus apfargahst. Bet pa walkareem wiffu labbakti buhtu, ka preesteri mahjās paliktu, ne tadeht, lai winnai netiktu aiskahrti, bet zitta eemesla deht, kas teem lungeem (prohti preestereem) gan irr sinnamš.“

No Spanijas. Taggad, kā leelahs, kahrtiba sahls Spaneeschu buhschanās rakštees. Salmerona stipra un prahtiga waldbichana bes augteem nepaliks. Karlšteem eefahumā gan laimejahs, weetahm waldivas karra pulkus fakaut, weetahm arri dauds draugu atrast, bet taggad winneem wairs tā neisdohdahs, winnu warra jaw teel apspeesta. Tāpat arri klahjahs dumpineekeem Deenwidduš-Spanija; winnai ganbrihs wiffur jaw pahwarreti. Daschas pilssehtas, kas prett waldbibu bija fazehlušchahs, taggad atkal waldbibai patlauša; tillkai Kartagenas pilssehta sem Kontreras waddichannu wehl pretti turrahs, bet ilgi gan to nepaspehs, jo karra pulki jaw aiskuhititi, kas lai pahrgalwi pee klawšibas atkal peespeestu. — Us tahs pee Spanijas peederroschas kuhbas fallas jaw fenn dumpis plohsahs, un Spanijas waldbiba, kurrā paschas femmē tahdi nemeeri, naw wehl spehuse kuhbas dumpi apspeest, bet dumpineeki, kā rahdahs, warbuht wehl wirsrohtu dabhuhs, jo zittadi gan waldbiba dumpineeku waddoni nebuhtu usaizinajuse par meera-derreschannu farunnatees, bet schis us tam negribboht eelaisstees, tapehz kauschanahs naw apstahjussehs, daschas leelakas kausas wehl beidsamā laikā notiffuschas.

No Turzijas. Bosnija, Turku pawalste, taggad noteeloht tahdas leetas, ka Ciropas leelwalstis gan schahdu nehahrtibu ilgi wairs neatlaus. Affim Pascha, kas us Bosnijas pilssehtu Banjaluku tillka aiskuhitits, lai tur iszehluschohs nemeerus un strihdians ismekletu un ischirtu, sahjis netaisnai Turkeem par labbu strahdahst un teefahst. Misbehdseju

ihpaschums un manta teel atnemta; behrni un seewas is mahjahm isdshiti, kā ka schee nabbadstai pa dakkai us Austriju aismulkschi, pa dakkai ubbagodami bes pajumta aplahrt blankstotees. Banjalukas aprinkis aisklaidis telegrammu us Konstantinopelt, lai palihgu suhtoht un winnus no schahda pohsta isglahbjoht. Austrijas-Ungaru wehstneeks Ludolfs generata konsulam Feodorowitscham aisklaidis sinnu, lai tas turp nobrauzoht, kur arri nobrauzā; bet sinnamš mas ko spehs palihbseht. Turki taggad neturroht labbu prahtu pret Austreescheem un tapehz gan to nedarrihs, ko Austreeschu agents winneem fazzihš. Bosnija nehahrtiba paleek armeenu leelaka. Turki tur plohsotees kā trakti. Prohwes deht tē kahdus notiffumus pastahstifim, lai laipnigais lassitajs pats warretu spreest, kā Turki strahda. Gelsch Matarruggas Turki kahda Serbeescha mahjās eelausahs un diwi kristitohs (Mata Durttschitu un Jowan Schnuku) nokahwa. Scho Turku waddonis Haffans, ko par fleplawu waddoni warretu nosaukt, taggad břiwi aplahrt staiga, lai gan nolauto rabdi winnu pee teefahm apganduschē. Schinnis deenās tillka ar warru Serbeescheem atnemti 80 wehrschi, 35 sirgi un 400 aitas. Kristitti kaudis teel il deenas no Turkeem aplaupiti

Jannakahs sinnas.

Berline 2. (14.) August. Franzuschu tautas weetneeku sapulze ta leelaka dāka rahdahs us tam strahdajohst, lai fehnište tiktu eetaifsta. — Spanijas waldivas karra spehls jaw Murzijas rohbeschās eegahjis. Us Kartagenas aplarroschannu jaw sagattawojahs.

Isskaidroschana.

(38 Sultes.)

(Stat. N° 30 brigumš.)

Kahdi ehdeeni behrneem muhsu fsholā teel pasneegti, par to jo plashē runnajam schihs lappas N° 30, un to eewehrojis, neweens nefazzihš, ka ehdeens effoht par plahnu un knappu, bet daschi gan fazzijuschē, ka tas effoht par „prastu.“ Tāpat pahrmett muhsu fsholas mahzibai, ka ta arri effoht par prastu.

Sawu meiteeschu fsholu dibbinadami, eewehrojām, kas ihpaschi preelsh fainneezechim un mahtehm buhtu derrigs. Kā pee fsholas behrnu meefigas aplohschannas effam gahdajuschē, lai ta buhtu weffeliga un spehzigā, bet lai ta behrnus neisluttinatu, tā arri mahzischannā us tam effam raudsijuschees, lai garriga isluttinashana un pahrschalzinashana muhsu fsholā nebuhtu; tapehz arri pee mahzibas leetahm nepeenehmam Franzuschu walkodu un klaweeru spehleschannu, lai fsholā buhtu tahda, kahdai tai jabuht, prohti fshola, kas tautai apgahda kreetnas fainneezeches un behrnu audsinatajus. Daschadas sinnas man peenestas, kurru rakstittaji ar mannu fsholu naw ar meeru. Tapehz schē ihsumā isteilshu, ar kahdu nodohmu mehš sawu fsholu effam zehluschi.

Mehs ne-effam gribbejuschi sawâ floblâ isaudsinahnt „fundsas“ jeb „dahmas“, bet kreetnas fainneezes, kas neween wajadfigas sinnaſchanas un mahzibas eemantojuschas, bet arri wiſſus feeweefchu darbus proht, fo zittâs laufchu jeb tautas floblâs mas eewehro, wiſſus feeweefchu darbus eeradduſchas ſtrahdant un ſinn, kas mahjâs, lufnâ, dahſâ u. t. j. pr. darrams un lâ tas darrams; mehs effam gribbejuschi gahdant par kreetnahm mahtehm, kas ſawai tautai gribb un maht isaudsinahnt kreetnu paudſi, derrigus dehlus un meitas.

Muſſu flobla gribb ſawas floblneezes isaudsinahnt par tahdam, kas ſaweem wezzakeem un wiannu dſihwei naw palikluſchas ſweſchneezes, kas ſaweem wezzakeem par palihgu un preeku, bet ne zaur ſmallu mahzibu un ſweſchadas dſihwes eerachanu wairaf ſawejeem irr par naſtu nefa par atſpaidu; ihpaſchi pee tahdeem behrneem, kam tehru mahjâ jo weenlahrſcha dſihwe, warr weegli minneta atklifſchana raſtees.

Bet tee behrni, kas mahjâs „ſmallaku“ dſihwi; eeradduſchi, teem nefas nekatehs, *id wianni jo weenlahrſchu dſihwi dabbuhu dandihnt, wianni tâpat lâ augſtmannu behrni, kas paſſionês nodohnt, atſihſ, ka mahjâs irr wiſſulabbaki un zaur tam taps dandſ pateizigaki un dandſ meerigaki ar wiſſu, fo winneem mahjâs paſneedf.

Tâpat arri newarru teem pa prahtam darriht, kas weylahs, lai par leelaku floblas maſſu behrneem tiktu paſneegta 4 reis pa nebedu gatta un laſſejs, bet ne lâ lihds ſchim diwreis pa nebedu. Kad nu arri ne-eewehrotum, ka tiklai maſ tahdu raſtohs, kas warretu un gribbetu augſtaku floblas naudu maſſaht, tad tomehr to nedaritum, jo tas muſſu floblas zenſchanohs us zittu zekku nogreestu. Preekſch teem, kas gribb, lai wiannu behrni tiktu ſmallaki aploht, Frantſchu walloda un klaweeru ſpehtſchanâ mahziti, preekſch teem irr pilſſehtâs ſmallas jo ſmallas, augſtas jo augſtas floblas. Muſſu flobla naw preekſch winneem un wianni naw preekſch muſſu floblas.

Zilweks warr allotees, bet prett ſawu pahrlleezinanſchanohs neweens nefo ne-eefpehj, un manna pahrlleezinanſchanahs irr ſchi, ka tas Latwju tautai par labbu, kad es tai isaudſeju kreetnas mahtes, un ne tahdas, kas no ſawas tautas ſaunedamahs, no tahs atſchirrahſ ka krehjums, treknahs buhdams, no peena, bet tahdas, kas paleel weenotas ar ſawu tautu, tur ſawu darba lauru melle, fur Deews winnahm nolizzis buht un tur maht ſtrahdant un publetees, fur gahdaschana wiſſu pirms wajadfiga.

Pirmais floblas gads gohds Deewam! labbi isdewees, tomehr tas manni naw us zittadahnt dohmahm grohſijis (daſchas pahrlabboschanas, kas us floblas ahriku buhſchannu ſhmejahs, teel isdarritas); zil ſpehdama un ſinnadama waddiſchu ſawu floblu

us ta reis usſabhta zekka us preekſchu, weenis prah-tis buhdama ar manneem miſſeem lihdsſtrahdneefeem.

Bet ja floblas augti nebuhtu tahdi, kahdeem teem jabuht, tad pateefi nedſ is ſtuhrgalwibas nedſ is gohdalahribas to wairs nefaturreſchu, kas naw turrams, un floblu aisſlehgſchu, kas to wairs neſpehi, us kam wianna zelta, prohti: buht weenfahſcha, bet kreetna tautas flobla.

Us tam lai Deews palihds.

L. v. Freitag-Voringhoven,
Stultes meiteefchu floblas preekſchneezje.

Montenegro.

Nesenn to noſchelojamu wehſti dabbujam awiſês laſſiht, ka kahds nebehneeks Montenegreeſchu wal-dineekam firſtam Nikitam, usbruzzis un to us nahwi eewainojis*). Par ſchahdu nedarbu wehl jo wairaf jabrihnahs, kad eewehrojam, zil lohti wiſſi pawalſtneeki wiannu, prohti firſtu Nikitu, gohda un mihle, un ka wiſſch ſawu walſti walddidams ſawus pawalſtneekus aplaimojis, tohs pee lablahſchanahs un prahta gairnas peewedams. Lai ſtaidraſti atſihtum, fo wiſſu Nikita ſawâ walddiſchanas laikâ preekſch Montenegreeſcheem darrijis, tad ihſumâ apſkattifimees, kahdas pahrgrohſiſchanahs eekſch Montenegro walſts notikluſchahs.

Sem ſaweem fennakeem walddineekem Montenegro walſts wairaf lihdsinajahs kahdam larra wihru legerim nefa kahdai zittai walſtei; tiklai beidsamôs trihs gaddôs appalkſch Nikitas gudras walddiſchanas, wianna ſahla pahrgrohſitees un tahda palikt, kas uslohttai walſtei tohp lihdsiga. Lihds 1870. gaddam wiſſâ Montenegreeſchu walſtei bijuſchi tiklai 120 zilweku, kas raſſiht ſaprattuſchi. Daſchi, kas gan raſſiht bija mahziuſchees, to ar laiku bija aismirſuſchi. Tiklai no 1869. gadda ſahloht, kad muſſu walddiba naudas palihdsibu preekſch weenas mahzitaſu floblas jeb ſeminara dahwinaja, tad tiklai ſpehja kreetnu mahzibu ſeminara paſneegt. Ap to paſchu laiku tikla arri eetaifita meiteefchu flobla, lai arri feeweefchi bes mahzibas un floblas nepaliktu. 1870. gadda eefahlumâ tappa atkal dibbinatas zittas floblas, furruſkattis taggad ſneedſahs lihds 30. Sinnams ka ar ſcho floblu ſkattlu nepeeteel, tomehr walddiſchanas eenahſchannas ſchim brihſcham wairaf neatkauj. Kas no kloſteru eenahſchannahm atleekahs, tas teel isleetahts preekſch tautas floblu aplohpſchannas un us-turreſchannas, jo draudſes (pagasti) paſchas deefgan nabbadſes un walſts arri naw baggata. Dandſ reis zilts preekſchneeki jeb wezzakee atnahza pee firſta Nikita luhgtees, lai winneem arri floblu eetaifohnt, ſazzidami: „lai muſſu behrni warretu tik gudraſti nefa mehs paſchi effam.“ Bet ne if reifas walſts naudas buhſchana atkahwa, ſchahdu luhgſchannu peepildihnt. Tanni floblas laikâ no 1872. us 1873. gaddu tautas jeb laufchu floblâs tikla mahziti wai-

*) Nupati telegraſſi ſinno, ka firſts Nikita ne-effohnt eewainojis.

rañ nefa 2000 behrnu. Firsis pats daubfreis pee skohlas behrnu pahrelaufschafchanahs bija klast un pee tam skohlotajus ar wahrdeem un behrnus ar dahwanahm paskubhinaja arri jo prohjom tschakli strahdabt un mahzitees.

Bet nebba tillkai par sawas tautas apgaismoschanu firsis Nikita gahda un ruhpejahs, arri par walstis usplautschanu un uskohpschanu winsch deesgan puhlejahs. Wissu pirms eefsch waldivas un teefasleetahm peenahlama kahrtiba bija jaegrohfa, ta par prohwi laudis teefaja un wiannu stribdinus ischekihra ta ka tas teefescham jeb teefas lungam par labbu islittahs, bet ne pehz liffumeem, jo liffumu grahmatas truhka. Par scha truhkuma islibdsinaschanu nu fahzis firsis Nikita gahdabt. Preefsch liffumu grahmatas fastahdischanas un teefu nogrunteschanas tiffa usaizinahts professors Dr. Baltasars Bogischitsch is Ddeffas pilsehtas, un winsch arri jaw turp atnahzis un eefahzis ar tureenahs buhschanahm jo fihli eepasihitees, lai warretu staidras stanas firsam par wianna walsti un pawalstneekeem pasneegt. Tahda wihsè ar laifu Montenegro jo wairal tiks pasihstama.

Taggad firsis Nikita libds ar Bogischitschu usnehmis zeffoschanu pa sawu walsti un daubskahrt palibds Bogischitscham pee wianna darbeem. Arri winsch labprahit sawas walstis labllahschanahs zittabi ta zeltu un tapehz peestahjahs pee Alostreeschu pastuun telegrafa nolihguma. No Wihnes jaw inschneeri turp aissuhtiti, un Berlinè zitti usaizinati, ta ka drihsunà pee schi darba fahs kertees, zeffu eetaifhs u. t. j. pr. Schis zeffsch andelei jeb tirgoschanai dohs jaunu dsihwibu un Montenegreeschu pahritschana un labllahschanahs zaur to kuhhs kuplala. Tad arri beedriba zehlfeshs, kas wezzu wezzo meschu pee Noatschi fahs pohst, no kam neween beedribai bet arri walstei un semmei leels labbums atlehtees. Dohma, ka pee tam waldivas kaffei labdi 25,000 duklatu eenahschohht. Darbi schi mehnescha eefahumà fahlschotees. Sinnams ka Montenegreeschi us scho darbu preezajahs, jo wiinneem pee tam buhs labba pekna.

Sawu ihfu stannu par scho maso tautu beigdami, nowehlam tai weitschanahs un usplautschanu.

Janna farroga eeswehtischana.

Schi gadda waffaru warretum nosault par swehtku waffaru. Tee leelatee swehtki bija muhsu wisspahrigee dseedaschanas swehtki un awisehm bija daudf to par wiinneem lo stahstibt, un mums lassitajeem nebuhtu apnizzis, kad tahs wehl wairal buhtu stahstijuschas, tapehz dohmaju, ka laipnigee taffitaji arri nenems par taunu, kad es scho reis no sawas beedribas swehtku deenas kahdu wahrdu fazzijuschu. Schi swehtku deena bij tai 10. Juni, kad „Jonatana reedriba“ isgahja sakkumds; bet ne tamdeht schi deena eewehrojama, ka muhsu beedriba libgsmi

padshwojuse sakkumds; bet tamdeht, ta muhsu beedriba dabbuja farrogu, lohti jauku farrogu. Muhsu preefschneefs to is beedribas namma isneffa un diweem no preefschneezibas preefsch tam isredseteem beedreem nobewa, pee tam swarrigus wahrdu runnadams. „Trihs gaddus,“ ta preefschneefs fazzija, „jaw muhsu beedriba pastahw un tomehr mehs zittahm beedribahm weenà leetà newarream libdsinattees, jo mums truhka ta abriga saweenofchanahs sime, mums truhka farrogs un tas mums taggad irr.“ Schee wahrdi arri pilna pateesiba, jo beedribai sawa farroga wajaga un muhsu farrogs irr lohti smuks. Winsch irr tahds: us wiannu nobil deti diwi stipri farrotaji, par treiso pufte tas febnina dehs Jonatans uu par labbu pufi tas ganna sehns Dahwids stuhbstidamees weens no ohtra schekirabe. Dahwids un Jonatans bija firschu draugi, kas libds sawam dsihwes gallam tahdi arri palikka, un schè man atkal prahit schaujahs muhsu preefschneeka wahrdi, to winsch us farrogu sibmedams runnaja. „Tahda ustizziba un tahda mihlestiba, kahda Dahwibu ar Jonatanu saweenoja, lai arri muhs kohpà saweenodama faturra, jo arri mehs effam tarra wihri, kam prett teem stipreem eenaidneekeem, „flim-mibahm un nabbadhibu,“ jafarro, tapehz zaur weenprahitibu un mihlestibu raudstimm schohs stiprohs eenaidneelus pahwarrecht, weens ohram sawas grubtàs deenas un behdu laika palihofedami, truhkumu zeehdameem palihgu pasneegdami un bahrius un fehdeenischus eepreezinadami. Us schahdu mihlestibas darbu norahda muhsu jaunais farrogs un us tam arri simejahs tee us wiannu rakstiti wahrdi „effat weenprahitigi!“ tapehz neschahbisimees sawà prahit à un kohpsim draudhibu jo prohjam, jo ustizzigs draugs irr stiprs patwehrums.“

Schee wahrdi irr is muhsu preefschneeka runnas, to winsch pee farroga eeswehtischanas runnaja. Preefsch un pehz farroga eeswehtischanas tiffa no dseedata dseesma un no schihs dseemas beidsamo pantimu schè peelitschu.

Tehws, sawu meera-padohmu
Pee mums tè semmè raidi
Un muhsu beedrib's farrogu
Ar preezas elji fwalidi!
Pats muhsu firdis fataifi,
Ka dsennahs rahs pastahwigi
Pehz mehrka, kas mums preefschà.

Pehz farroga eeswehtischanas mustikis spehleja muhsu walstis dseesmu „Deems, fargi Keisaru“ un ar stannu urahsautschanu sawu waldneeku flawejam.

Swehtku deenu pawaddijahm sakkumds jauki un libgsmi, zits ar draugu tehrsedams, zits dantschds libgodams, zits arri noskattidamees.

Rahloschu swehtdeenu muhsu beedriba atkal isees sakkumds un ja Deems dohs jauku laifu, tad atkal libgsmi padshwofim, arri buhsim laitam trihs bee-

dribas kohpā, jo „Pawaffaras un zerribas-beedriba“
pee mums usluhgias weefōs.

Rahds beedris.

Taisnoschana.

Ea siana no Limbaschu puffes par sirgu sagschanu
(Walt. west. N° 30 un Mahj. weef. N° 30) taggad
irr Wahzu Ribgas omise istainota, un scho taisno-
schanu sche ussimekim.

„Lee sagli effoht tahdi pahrgalwji, ka wiiani fir-
geem, kas wiinneem laitam naw pa praham, nonem-
moht dselsu-pinnelus no preefchas kahjam un tohs
waj pee pallatas kahjam waj pee kallu peelesoht,
turkloht wehl draudu rakstus atstahjoht, lai sirgus
turpmal ar dselsu-pinnelleem nepinnoht, jo zaur to
tatschu sirgus no wiianu naggeem neisfargoschoht.
Loudis dohma, ka tahds pahdrohsch saglis zits ne-
lahds ne-effoht, ka tas is Wolmeeras bruggu teefas
islaifees arstantis.“

Schij sianai par taisnoschanu man jafalka, ka
schinni gadda Limbaschu appabbala gan daschi sirgi
ittuschis nosagti, bet nedj no tahdas sagschanas —
ka augfcham peeminnetā raksta sinnohts — nedj arri
no kahda arstanta, kas no Walmeeras bruggu teefas
islaufees, Walmeeras bruggu teefa nefa naw dabbu-
juse sinnaht. Laitom gan tas saglis Limbaschu
appabbala buhs Marz Mahsen, kas is Wallas
bruggu teefas ismuzzis, deh daschadu sirgu sagschanu
ismelleschana atrohnas; winsch tai 27. Juli Wal-
meeras freise atfal jakerts un schejeenas zectumam
nodohts.

Bruggu teefas lungs G. v. Vegesack.

Walmeera, 31 Juli 1873.

Tauks stahsts is luggas nosoufchanahm.

„Ohds un Kohds“ dsibwoja „Bahnscha treschas
klaffes usgaidama istaba“ „Preefōs un behdas.“
„Wianeem bij „Istaba ar diwi gultahm.“ „Slaista
Gretina“ bij „Lepna istabas meita“ „Pirmfchirras
usgaida“ un „Lihfina“ sehdeja „Pee klaweerehm.“
„Wianai bij „Slaistakais deggons.“ — „Weenai
japrezzahs“ „Deppis un Zette“ teiza, „Meitas
puhrs“ labs un lai „Kohds“ „Paschu audsinahts,
gan „Kurlais Krischus,“ schis „Sullainis par dak-
teri“ parahdihs, „Ka pagasta wezzalus zek,“ un
„Stubrgalwiba“ suddihs.“ „Lamheifers,“ „Kohds“
un „Kurlais Krischus“ „Lihfina“ scho „Ruhkti“
kohpa usrunnaja, bet welti. „Nu tad, „Diwejadi
zeki us laimi!“ wiiani issauza un ne gaddu pehz
tam bij „Trihs tehwi weena reise“ un tad „Mid-
feni teefas preefcha.“

Dohbelnecks.

Teikmas jeb pasalkas,

to par laika kawelli no Wahzu wallodas iskrastijis J.
Bergmann, Bahytas dsedatats un fshlmeiters. Pirma
dalka. Leepaja lits druktah no G. Dohnberg, 1868.
Mafza 25 kap fude. — Schai grammatinat 46 lappas

8 nisti, flaidra walloda, stahstu wihsē kochti patihkamas pa-
falkas, kahdas wehl lihds schim Latweefchu walloda naw
bijuschas. Tahs lassoht, weetahm irr to pasmeetees; bet
weetahm dasch ir affaras noslauzifees. Tapehz gan derretu
ka wiianu pirtu: jo ta ne ween behrneem, bet arri paugu-
scheem un wezzeem derr un patits lassih; un to pirzis
un lassijis, neweens to masu naudū gan nenoschelohs, to
par to isdewis.

Rahds Latweefchu grammatu draugs.

Rihgas Latweefchu beedriba.

Dhtrudeen, tai 7. August 1873 pulsten 8. no wallara buhs
runnaswihru tapulje.

Preefchneeziba.

Rihgas Latw. labdarrischanas beedriba.

Us schihs beedribas usazinaschanu 1. August peeteizahs
tahdi 25 behrni; bet beedriba spehi daudi wairak behrneem
palihgu fneegt, tapehz wiiana wehl reis usazina wezzakohs
un pehrminderus, lai ar famu peemeldefchanu pasteidsahs.
Ja peeteizahs pee P. Schilling funga Sumorowā eelā N° 2
Dinaburgas weefnize.

Arri wehl naw isnemti 50 winnesti, kurri fanemmami
1. September un 1. Oktober. Kas pehz 1. Oktober buhs
atlikfuschji, tee winnesti tils usskattiti par beedribai atpak-
kal dahwateem.

Komiteja.

Pawaffaras beedribas

pahrskats par isdohfchanahm un eenemfchanahm.

Genemts no 23. Janw. lihds 31. Dezembri 1873 . . . 329 r. 18 f.

Iddohfchana par to paschu laitu preefch:

3 behrni lihkeem . . . . . 9 r. — f.

9 flimmeem palihdsiba fneegta . . . . . 44 „ 25 „

par likumu apstiprinashanu

un lasses grammatahm u. t. j. pr. . . . . 53 „ 95 „

Iohpa 107 r. 20 f. 107 „ 20 f.

Atlikkums 221 r. 98 f.

Genemts no 1. Janw. lihds 8. Juli 1873 . . . . . 1809 r. 98 f.

Iddohfchana par to paschu laitu preefch:

19 behrni lihkeem . . . . . 190 r. — f.

1 lela lihfa . . . . . 50 r. — f.

34 flimmeem palihdsiba fneegta . . . . . 200 r. — f.

Preefch beedribas Inventariuma . . . . . 421 r. 22 f.

Iohpa 861 r. 22 f. 861 r. 22 f.

Atlikkums 948 r. 75 f.

221 r. 98 f.

at to pirmo 1170 r. 74. f.

Beedru skaitlis irr 900.

no teem irr: 100 neprezjeti wihr

400 prezjeti „

500 prezjetas seewas.

Beedribas preefchsneels. Ch. Bange.

Beedribas rakstu weddjs. J. Ducklows.

Ka is schi pahrskatta redsam, tad schi jauna beedriba sehmigi strahda
fawem tuwaleem par labdu. Kai Deems wiianai turpmal wianas
darbus pawezina!

Redakcija.

Atbildes.

P. G. — S. Duhju wehlefchanahs tils isdarrita.

J. C. — J. Preetofchanahs raksteem ja-atbalstahs us peerahdijumeem,
bet ne us aiskifschanu, pat fehshchanu. Ja raksteet, tad luhd-
jami wainas un missejumus flaidri usrahdeet, rakstu, bet ne rakstijaju
aiskerdami.

Redakcija.

Naudas-tirgus. Walsis banka billetes 96½ rubl., Wids. usfal-
kamas lihlu-grammatas 100½ rub., neusfalkamas 97½ rub., 5 procentu
usdewu billetes no pirmas leeneschanas 157½ rub., no ahtras leenes-
chanas 157½ rub., Rihgas-Dinaburgas dselsu-jekla ahrijas 135 rub.,
Rihgas-Deigawas dselsu-jekla ahrijas 1.7 rub. un Dinaburgas-Witebs-
kas dselsu-jekla ahrijas 135 rub.

Lihdi 3. August amahfuschji 1897 un aisgahjufeni 1672 luggi.

Atbildewams redakcehrs: A. Kertan.

